

Заболотный И., Карпенко Е. Вокально-хоровая работа как путь к воплощению творческих представлений хормейстера

Zabolotnyi I. Karpenko E. Vocal and choral work as a way to translate creative representation of a choirmaster

Целью вокально-хоровой работы является воплощение в процессе концертного исполнения художественного образа, созданного композитором. Авторы обосновывают, что успех вокально-хоровой работы всесторонне зависит от ясности творческих представлений руководителя, являющихся указателями в работе хорового дирижера. Поскольку уровень подготовки по хоровому дирижированию будущих учителей музыки в высших учебных заведениях не в полной мере отвечает современным требованиям к работе руководителя певческого коллектива в общеобразовательной школе, в статье уделено внимание отдельным направлениям развития творческих представлений будущего школьного хормейстера.

The purpose of vocal and choral work is embodiment in the process of concert performance the art image created by a composer. Authors prove that the success of vocal and choral work extensively depends on the clarity of manager is creative concepts, that is a pointer in the choral conductor. Since the level of training in choral conducting of future music teachers in higher education institutions do not fully answer modern requirements to the manager of singing groups at secondary school, attention is paid to specific areas of creative development of future school choirmaster.

Keywords: vocal and choral work, performances, performing concept, psychological background.

Ключевые слова: вокально-хоровая работа, творческие представления, исполнительская концепция, психологический фон.

Стаття надійшла до редакції 13 травня 2014 року

УДК 37.036:373.2

Вікторія Антонішина,
директор Центру розвитку дитини «Дошкільнятко»,
аспірантка Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто методи і прийоми роботи на заняттях з декоративно-ужиткового мистецтва з дітьми старшого дошкільного віку, які сприяють розвитку креативності. Автор розкриває окремі прийоми, що стимулюють прояви творчих рис особистості й доречні для дітей зазначеної вікової категорії в процесі їхньої різноманітної діяльності – на заняттях з петриківського розпису, валяння, гончарства тощо в умовах Центрів розвитку і творчості дитини.

Ключові слова: креативність, творчість, старші дошкільники, декоративно-ужиткове мистецтво, Центри розвитку дитини.

Одним із основних завдань у системі освіти є формування творчої особистості, з високим рівнем розвитку творчих здібностей і креативності. Предметом спеціального вивчення креативність виступала в дослідженнях зарубіжних (Дж. Гілфорд, Х. Грубер, Дж. Девідсон, Н. Коган, Л. Обухова, П. Торренс, Д. Фельдман, Д. Харрінгтон, С. Чурбанова та ін.) та українських учених (Т. Галкіна, Є. Григоренко, В. Дружинін, О. Кононко,

П. Кравчук, Л. Ляхова, В. Моляко, Я. Пономарьов, К. Торшина та ін.). Як свідчать висновки вчених, на креативність можна впливати, якщо розпочинати процес якомога раніше, в ідеалі – з дошкільного віку, створювати для цього розвивальне середовище й застосовувати відповідні методики.

У сучасному українському освітньому просторі нещодавно з'явилися Центри розвитку дитини, які, на наш

погляд, мають значний потенціал для виховання творчої особистості й ефективно сприяють більш повноцінній реалізації творчих можливостей, розвитку креативності дітей, у тому числі й через залучення їх до різноманітних видів художньо-естетичної діяльності. Серед найдоступніших і емоційно-захоплюючих для дошкільників – декоративно-ужиткове мистецтво, що є унікальним і для загального, естетичного, і для художньо-творчого розвитку дітей.

Метою нашої статті є представлення методів роботи з дітьми, що сприяють креативному розвитку дитини старшого дошкільного віку в умовах навчально-виховного процесу Центрів розвитку й творчості дитини.

У нашому дослідженні поняття «креативність старших дошкільників» розуміємо як особливу здатність породжувати незвичайні ідеї, відходити в мисленні від традиційних схем, швидко розв'язувати проблемні ситуації; творчі можливості (здібності) людини, які можуть проявлятися в мисленні, спілкуванні, окремих видах діяльності.

Саме тому, на етапі формувального експерименту, розвиток креативності дітей старшого дошкільного віку на заняттях з декоративно-ужиткового мистецтва спрямовувався на:

- поступове зростання творчої активності дітей, розвиток таких якостей: кмітливість, ініціативність, бажання створювати;
- розвиток образно-асоціативного мислення, сприйнятливості до нового, прагнення до творчої реалізації, фантазії, уяви;
- розвиток художніх здібностей;
- формування художніх умінь.

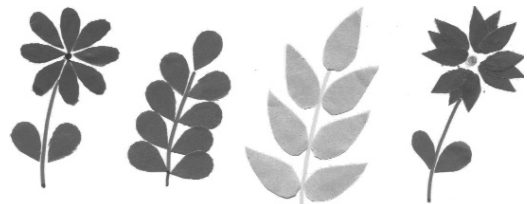
Розроблені нами творчі завдання вводилися в навчально-виховний процес з метою зростання самостійності дітей, ускладнення їхніх пошукових дій, творчих проявів у створенні художнього образу. Зміст завдання налаштовував дитину проявити певне новаторство, шукати власний спосіб його вирішення. При цьому завдання, зокрема з *петриківського розпису*, ускладнювалися поступово, від одного заняття до іншого. Спочатку, з огляду на вік дітей, старші дошкільники ознайомлювалися із найпростішими елементами розпису, які можна зображувати відбитками пальців. Педагог демонстрував, як розводити фарби, правильно занурювати в них пальці, щоб отримати відбиток у вигляді майже ідеального кружечка. Після цього дітям було поставлено завдання: виконати простий візерунок, тонкі лінії намалювати фломастером або олівцем. Основні елементи в композиції запропоновано виконувати у вигляді різноманітних поєднань плям-відбитків (рис. 1).

Наступного разу вихованці мали знайти спосіб, щоб утворити такі ж кольорові плями, не забруднюючи рук (матеріали надавалися). Для цього діти застосовували дитячі гумові соски, медичні піпетки, незагострений бік олівців, обмотували м'яким ганчір'ям палички.

Рис. 1. Елементи у вигляді комбінування різноманітних поєднань круглих плям

Наступним етапом занять із петриківського розпису було ознайомлення дітей з декоративним елементом «зернятко». Спершу з дітьми проводився аналіз робіт досвідчених майстрів з петриківського розпису. Враховуючи труднощі у вимальовуванні елемента, ми заздалегідь вирізали достатню кількість різних за кольором і розміром паперових «зерняток» і пропонували дітям викласти аплікацію. Після цього ставилося завдання: вигадати якнайбільше зображень методом комбінування елемента «зернятко» (рис. 2).

Рис. 2. Приклади зображень, створених за допомогою елемента «зернятко»

На основі вивченого матеріалу окремі елементи поєднувалися в невеликі композиції (рис. 3). Таким чином творчий пошук спонукав дітей відмовитись від відомих побудов елементів, підвищуючи цим емоційну напругу.

Рис. 3. Поєднання декількох елементів у композицію

Також на заняттях діти освоювали навички *лозоплетіння*. Враховуючи вік і фізичні можливості вихованців, ми замінили матеріал для плетення на паперові лозинки, які діти робили самі: розрізали папір на довгі смужки, намотували смужку на тонку спицю, починаючи з куточка, та скручували трубочку під кутом 45°; кінчик закріплювали клеєм. У процесі цієї роботи педагоги іноді навмисно не видавали ножиць, спонукаючи дітей придумувати спосіб розділення паперу без них. У цьому випадку вихованці згинали папір і по лінії згину або відривали, або прорізували лінійкою.

Виготовлення лозинки потребувало терпіння та наполегливості. Діти самі вигадали вправу, яка перетворювала цей процес на веселе змагання, яке вони назвали «Вудка»: треба послідовно з'єднати свої лозинки, а перемагав той, хто перший дістанеться стелі кінчиком паперової «вудки».

На перших заняттях вихованці отримали навички плетення лозинки навхрест. Результатом такої роботи був виріб, що нагадував маленький рушничок. Наступним завданням було прикрасити та знайти практичне застосування для свого виробу. Вихованці прикрашали свої вироби аплікаціями, малюнками, декупажем; застосовували як основу для картини із сухих квітів, для підставки під гарячу чашку, квітковий горщик.

На заняттях з *гончарства* дітям було запропоновано зробити глечик без застосування гончарного круга, але користуючись підручними засобами. Справляючись із цим завданням, діти робили зліпки з готових виробів за принципом пап'є-маше, викладали спіраллю виготовлений заздалегідь джгутик, використовували стеки для створення гладкої поверхні; обліплювали повітряні кульки, а потім їх здували. Таким чином, кожен у свій спосіб, отримували бажаний об'ємний виріб. Для декорації вихованцям було запропоновано макаронні вироби, хоча для прикладу демонструвався розмальований глечик. Діти з цієї ситуації виходили так: дехто макаронами робив відбитки у вигляді малюнка; дехто їх використовував як засіб для продряпування; дехто втискав, намагаючись отримати певне зображення.

На заняттях з *валяння вовни* діти навчалися виготовляти кульки технікою «мокрого валяння». Було поставлено завдання: виготовити із кульок прикрасу на подарунок мамі. Вихованці, нанизуючи на довгу нитку великі за діаметром кульки, виготовляли намисто; з менших кульок – браслети; фіксуючи на стрічку, робили віночок; прикрашали гудзики; фіксували на шпильки, імітуючи брошки (рис. 4).

Рис. 4. Прикраси з вовни (техніка мокрого валяння вовни)

На всіх етапах вирішення творчих завдань була доцільною певна допомога педагога. Так наприклад, під час задумування сюжету композиції ми передбачали «питання-роздуми» чи «питання-сумніви». Таким чином, вихованець обирає сюжет самостійно, проте при цьому враховувалися необхідні вимоги до такої діяльності.

Наприклад, на підсумкових заняттях було запропоновано творче завдання: зробити панно «Барви природи». Для цього група ділилася на чотири підгрупи. На столах лежав кольоровий папір, клей, ножиці, фарби, пензлики. Кожна група отримувала завдання, використовуючи різні техніки, створити:

- 1 група – осіннє дерево;
- 2 група – зимове дерево;
- 3 група – весняне дерево (квітуче);
- 4 група – дерево влітку.

Кожна група створювала композицію, яка відрізнялася від інших за темою і за технікою. Наприклад, перша група дітей створювала композицію, використовуючи акварельні фарби (в техніці по мокрому), доповнюючи малюнок аплікацією з червоних, жовтих, бурих листочків. Друга група дітей використовувала гуаш синього, білого, блакитного кольору, зображаючи зимове дерево; роботу доповнювали клаптиками вовни. Третя група дітей працювала в техніці аплікації: крона дерева вирізана із зеленого паперу, стовбур – коричневий, а квіти виготовлялися об'ємні: різнокольорові кружечки прикладалися до тупого кінця олівця і стискалися пальцями з чотирьох сторін (паперова пластика). Четверта група дітей використовувала у зображенні стовбура дерева солоне тісто, але густа літня зелень імітувалася наклеюванням листочків із зеленого паперу.

Отже, такі групові творчі завдання розвивали в дітей уяву, творче мислення, сприяли нестандартному вирішенню поставленого завдання. Активізації творчої діяльності учнів сприяло заохочення вихованців до самостійних дій (пошук потрібної інформації, варіантів у створенні образу; відбір кращих, оригінальніших варіантів, аргу-

ментация власних дій). Таким чином, у процесі налаштування дітей на створення нового виробу, образу, на пошук нових способів творчої роботи, відбувався розвиток їхньої креативності. Потреба в новизні, отриманні нових вражень та оволодіння новими способами діяльності під час різноманітних занять з декоративно-ужиткового мистецтва стали основою для розвитку креативних рис особистості старшого дошкільника.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кононко О. Л. Дитяча креативність крізь призму Базової програми «Я у Світі» / О. Л. Кононко // Дошкільне виховання. – 2008. – № 7. – С. 3–7.

2. Обухова Л. Ф. Развитие дивергентного мышления в детском возрасте / Л. Ф. Обухова, С. М. Чурбанова. – М., 1994. – 256 с.

Антонишина В. Развитие креативности старших дошкольников средствами декоративно-прикладного искусства

В статье рассмотрены методы и приемы работы на занятиях по декоративно-прикладному искусству с детьми старшего дошкольного возраста, которые содействуют развитию их креативности. Автор раскрывает отдельные приемы, стимулирующие проявления творческих

качеств личности, уместные для детей этой возрастной категории в процессе их разнообразной деятельности, – на занятиях петриковской росписью, валянием, гончарством и др. в условиях работы Центров развития и творчества ребенка.

Ключевые слова: креативность, творчество, старшие дошкольники, декоративно-прикладное искусство, Центры развития ребенка

Antonyshyna V. The development of creativeness of senior preschoolers by means decorative-applied art

In the article methods and receptions of work at the studies of decorative-applied art with the children of senior preschool age, which assist to the development of their creativeness has been considered. The author exposes separate receptions which stimulate the displays of creative lines of a personality and are appropriate for the children of this age-old category in the process of their various activity - at the petrikivskiy painting, felling, ceramics and other centers of child's development and creation.

Keywords: creativeness, creation, senior under-fives, decorative-applied art, child's centers of development.

Стаття надійшла до редакції 23 квітня 2014 року

УДК 373.5.015.311:111.852:73/76 (043.5)

*Іраїга Руденко,
науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України, м. Київ*

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядаються технологічні прийоми, що стимулюють підлітків активно пізнавати образотворче мистецтво. Запропоновані автором евристичні, пошукові, дослідницькі прийоми спрямовані на формування творчої активності підлітків шляхом емоційного сприймання творів образотворчого мистецтва, переживання його образів, аналізу й розмірковування щодо них та спонукання до самовираження у власній практичній діяльності. Технології розглядаються на прикладі ознайомлення школярів з окремими гранями творчості Т. Шевченка та пам'ятниками митцю.

Ключові слова: творчість Т. Шевченка, пам'ятники Т. Шевченку, уроки образотворчого мистецтва, творча активність, технологічні прийоми, підлітки.

Сучасна парадигма загальної освіти в Україні передбачає піднесення ролі та значення естетичного виховання в становленні гуманної, культурної, всебічно розвинутої особистості, розробки нових технологічних підходів та

їх упровадження в діяльність загальноосвітніх навчальних закладів.

Орієнтири в мистецькій освіті сьогодні задають Концепція художньо-естетичного виховання в загальноосвіт-